

**Oordeel en verslag Verantwoordingsorgaan
over het boekjaar 2015
Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties
SPW**

1. Inleiding

Verantwoordingsorgaan - VO

De wijziging van de Pensioenwet maakte het in 2014 ook bij het SPW noodzakelijk om enkele governance - technische aanpassingen door te voeren. De voormalige Deelnemersraad en het voormalige Verantwoordingsorgaan zijn in dat verband vervangen door een nieuw Verantwoordingsorgaan met aangepaste bevoegdheden. Het nieuwe Verantwoordingsorgaan, hierna VO te noemen, is op 5 mei 2014 door het bestuur geïnstalleerd en per 1 juli daaropvolgend in functie getreden.

De bevoegdheden, zoals vastgelegd in de statuten en het Reglement Verantwoordingsorgaan houden o.a. in dat het VO jaarlijks een oordeel geeft over:

- a. het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere relevante informatie, waaronder de bevindingen van de raad van toezicht;
- b. het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar;
- c. beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben;
- d. de naleving van de Code Pensioenfondsen.

Samenstelling en benoeming VO

Het VO bestaat uit twaalf leden, waarvan zeven gekozen leden namens de werknemers, drie gekozen leden namens de gepensioneerden en twee op voordracht benoemde leden namens de werkgevers. Medio 2015 is het lid namens de werkgevers, mevrouw Tonny van de Ven - de Jong teruggetreden en is aansluitend de heer Richard Feenstra in de optredende vacature namens de werkgevers benoemd. Het VO is in voldoende mate divers samengesteld. Het uitgangspunt is evenwel dat diversiteit ondergeschikt is aan deskundigheid.

Het VO beschikt zowel collectief, als ieder lid individueel, over een toereikend kennis- en opleidingsniveau voor het uitvoeren van haar taak. Begin 2015 is een inventarisatie gemaakt van collectieve en individuele gewenste aanvullende opleidingen. Het fonds heeft daar middelen voor beschikbaar gesteld. De meeste leden van het VO hebben in 2015 individueel invulling gegeven aan hun voornemens. Daarnaast heeft het VO in 2015 collectief deelgenomen aan verdiepingssessies inzake risicohouding, beleggingsbeleid en bewustwording (compliance en integriteit).

Werkwijze VO

Om op goede wijze een oordeel te kunnen vormen, alsmede inhoud te geven aan haar taken en bevoegdheden, heeft het VO besloten om met ingang van 2015 te werken met vaste commissies, die het voorwerk verrichten voor de plenaire beraadslaging en -besluitvorming. Commissies, die een vergelijkbare werkwijze en inhoud kennen als de adviescommissies van het bestuur van het fonds. Dit zijn de commissie *Dagelijks Bestuur*, commissie *Balansmanagement*, commissie *Pensioen en Communicatie* en de commissie *Audit en Uitbesteding*. Deze werkwijze zal in 2016 worden geëvalueerd.

Met het bestuursbureau van het fonds zijn in 2015 goede afspraken gemaakt over het stroomlijnen van de (digitale) informatievoorziening richting het VO. Deze werkwijze heeft geleid tot het tijdig en toegankelijk kennis kunnen nemen van verslagen van overleg van en tussen de fondsorganen, de rapportages van het bestuur, de gevoerde correspondentie van het fonds met de DNB en de AFM en de benodigde bevindingen voor het vormen van een oordeel. In 2015 hebben verschillende bijeenkomsten, overlegsituaties en verdiepingssessies plaatsgevonden met het (dagelijks) bestuur en de Raad van Toezicht. In het kader van het vormen van een oordeel over het beleid van 2014, is in 2015 voorts gesproken met de certificerend actuaire, de accountant en de compliance-officer.

Voordrachten en adviezen van het VO

Na bindende voordrachten van het VO heeft het bestuur van het fonds in 2015 twee nieuwe leden van de Raad van Toezicht benoemd. Het VO is tijdig in de gelegenheid gesteld om een bindende voordracht uit te brengen uit te brengen. Mevrouw Petra de Bruijn – Nooteboom en de heer Dick Wenting zijn

respectievelijk per 1 juli 2015 in de optredende vacatures van de dames Nelly Altenburg en Anne Gram benoemd.

Het VO heeft advies uitgebracht over het beloningsbeleid van het fondsbestuur en de vaststelling van de risicohouding van het fonds, de vaststelling van de verschillende premies en de keus voor de gedempte kostendekkende premie. De uitgebrachte adviezen zijn door het bestuur overgenomen.

1. Samenvatting oordeel

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft voor haar oordeel met de certificerend actuaris, de accountant en de compliance officer, het (dagelijks) bestuur en de Raad van Toezicht van het fonds gesproken over het gevoerde beleid in 2015, mede aan de hand van hun bevindingen en de rapportages door het jaar en het (concept)jaarverslag. Het VO stelt vast dat er nauwelijks inhoudelijke opmerkingen en / of bemerkingen zijn gemaakt. De bevindingen van de accountant en de actuaris vallen zelfs op door hun positieve toon.

Het VO stelt met genoeg vast, dat het fonds goed wordt bestuurd, het bestuur op goede wijze invulling heeft gegeven aan de adviezen van het VO en de Raad van Toezicht, de relatie en het samenspel tussen de verschillende fondsorganen en het bestuursbureau in 2015 sterk is verbeterd en dat het (bestuur van het) fonds in voldoende mate "in control" is.

Het VO stelt vast dat het bestuur de implementatie van het nieuwe Financiële Toetsingskader voortvarend en adequaat heeft opgepakt en er in 2015 tijdig is gereageerd op aanbevelingen en verzoeken van de DNB. Het VO stelt vast dat het bestuur goede stappen heeft gezet om te komen tot een adequate risicobeheersing, maar er nog voldoende werk op dit vlak valt te verzetten. Het VO stelt vast dat voldaan wordt aan de verplichtingen uit de wet pensioencommunicatie en er op goede wijze invulling wordt gegeven aan de Code Pensioenfondsen.

Het VO geeft een positief oordeel over het handelen van het bestuur, het gevoerde en opgetekende voorgenomen beleid en ziet de toekomst van het fonds met vertrouwen tegemoet.

2. Oordeel en verslag

Algemeen en financieel (pensioen) beleid

Het VO stelt vast dat het bestuur op goede wijze uitvoering heeft gegeven aan de pensioenregeling in lijn met de doelstellingen en beleidsuitgangspunten van het fonds. Het VO constateert dat het SPW binnen de mogelijkheid die het Herziene Financiële Toetsingskader biedt, eenmalig het risicoprofiel heeft verhoogd om op deze wijze vanaf 2015 invulling te kunnen geven aan haar strategisch beleid. Over deze aanpassing heeft het bestuur tijdig overleg gevoerd met sociale partners en de overige fondsorganen.

Het VO merkt op, dat het bestuur goed oog heeft voor een evenwichtige belangenafweging van verschillende (doel)groepen en deze belangen op een evenwichtige wijze worden meegewogen. Het VO constateert, dat het bestuur de implementatie van het nieuwe Financiële Toetsingskader voortvarend en adequaat heeft opgepakt. De wijzigingen zijn in een ALM-studie doorgerekend op (lange -termijn) effecten. Daarbij zijn zorgvuldige belangenafwegingen gemaakt, waarbij naar het oordeel van het VO in voldoende mate is gekeken naar de effecten voor de verschillende generaties. Daarmee wordt op evenwichtige wijze met de verschillende (deel)belangen omgegaan en merkt het VO op dat CAO-partijen, het VO en de Raad van Toezicht tijdig bij de besluitvorming daaromtrent zijn betrokken.

Het VO stelt vast dat het in maart 2015 opgestelde herstelplan zowel aan wettelijke eisen als aan de beleidsuitgangspunten van het fonds voldoet. De DNB heeft het herstelplan goedgekeurd. Het Fonds zal, op basis van gehanteerde parameters en veronderstellingen, binnen de gestelde termijn uit het herstel komen en er zal op termijn volledige indexatie kunnen plaatsvinden.

Het VO merkt op dat het beleggingsresultaat naar verwachting zodanig is, dat het vermogen voldoende is om de pensioenen op basis van de huidige set parameters te kunnen uitkeren. Dit is mede een gevolg van

de bewuste keuze van enkele jaren geleden voor een meer actieve beleggingsstijl. Met deze beleggingsstijl worden wel grotere risico's genomen, maar dit past binnen het voorgenomen en vastgestelde risicobeleid van het fonds.

Het VO is verheugd dat de controlerende accountant vaststelt dat:

- De toelichtingen in de jaarrekening juist en volledig zijn;
- De financiële positie toereikend is toegelicht;
- de toelichtingen op de beheersing van financiële risico's in de jaarrekening adequaat zijn;
- gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling aanvaardbaar zijn;
- materiële of significante gebeurtenissen afzonderlijk zijn toegelicht;
- de toelichting van de uitvoerings- en vermogensbeheerkosten in de jaarrekening, bestuursverslag en jaarstaten adequaat is.

Daarnaast zijn er noch door de accountant, noch door de actuaris aandachtspunten vermeld die materiële financiële gevolgen voor het fonds kunnen hebben.

Het VO heeft moeite met het toetsen van de impact van de beleggingsovertuigingen van het fonds op het beleggingsplan en de uitkomsten van de uitvoering ervan. Niet alle onderdelen zijn gelijktijdig uit te voeren en het VO mist prioritering in de uitgangspunten om dat euvel te verhelpen. Naar de mening van het VO zijn onderdelen niet SMART genoeg geformuleerd om enige waarde te hebben. Daarnaast lenen sommige overtuigingen zich moeilijk voor beleggingsbeleid, dat in APG pools wordt uitgevoerd. Het VO geeft het bestuur in overweging de beleggingsovertuigingen te herwaarderen, te herformuleren en te herijken.

Het VO stelt met genoeg vast dat, dankzij het beleid inzake verantwoord beleggen, het fonds naar een 5^e plaats is gestegen in het jaarlijkse VBDO onderzoek.

Governance en compliance

Het VO heeft het bestuur en de Raad vorig jaar geadviseerd, om met elkaar de wederzijdse verwachtingen over de invulling van hun governance-rol uit te spreken en de verwachtingen daaromtrent af te stemmen in het belang van goed pensioenbestuur. Dit niet in het minst in het zicht van de komende personele vernieuwing in de RvT en het bestuur in 2015. Het VO constateert dat het bestuur en de Raad werk hebben gemaakt van deze aanbeveling om de relatie en het samenspel tussen de verschillende fondsorganen te verbeteren. Het VO merkt op dat het bestuur haar eigen functioneren daarmee heeft versterkt met behoud van transparantie, respect voor elkaar en naar de andere fondsorganen. Wij stellen vast dat deze governance-rol sterk is verbeterd.

Mede naar aanleiding van een brief van de DNB, heeft het bestuur goede stappen gezet om te komen tot een groter risicobewustzijn en betere risicobeheersing, maar het VO merkt op dat er nog voldoende werk in deze valt te verzetten. Het VO merkt op dat de rapportages over de verschillende risico's en de opzet voor het integraal risicobeleid voldoende vertrouwen naar de toekomst bieden. Het VO constateert dat het bestuur op strategisch, tactisch en operationeel niveau, financiële en beleggingsrisico's van het fonds onderkent en ook beheerst en het (bestuur van het) fonds daarmee in voldoende mate "in control" is.

Het VO geeft het bestuur van het fonds in dat verband de aanbeveling mee, om "compliance 2.0" zowel kwalitatief als kwantitatief nader uit te werken, daar waar nodig met behulp van externe ondersteuning en aan dit traject een overzienbaar tijdspad te verbinden. Met als doel een adequate compliance rapportage te kunnen opstellen en als fondsbestuur aantoonbaar compliant te zijn.

De transparantie over de beloningen van de fondsorganen is hoog en past naar de mening van het VO bij de maatschappelijke ontwikkelingen. Het VO stelt vast dat de honorering van de leden van het bestuursbureau niet transparant zijn weergegeven. Het gaat het VO niet zozeer om de individueel herleidbare honoreringen, als wel de gebruikte methodiek en onderliggend honoreringssysteem. Het VO

geeft het bestuur in overweging hier inhoud aan te geven, waarmee evenwicht in de transparantie van de honorering wordt bereikt.

Audit en uitbesteding

Het VO constateert dat het bestuur, het bestuursbureau en de uitvoeringsorganisatie verder zijn geprofessionaliseerd. De kwaliteit van de rapportages maken een goede, tijdige en adequate monitoring van de uitbesteding zichtbaar.

Het VO is verheugd, mede gelet op de aandacht van maatschappij, stakeholders en toezichthouders, dat het bestuur veel aandacht heeft besteed aan uitleg, verantwoording en samenhang tussen het beleggingsbeleid en de uitvoeringskosten ervan. Het VO stelt vast dat bij het SPW, mede als gevolg van de keus voor een actieve beleggingsstijl, de kosten aanmerkelijk zijn gestegen. Weliswaar staat de groei van deze kosten in verhouding tot de aangroei van het pensioenvermogen, maar het VO vraagt aandacht van het bestuur voor met name de nominale stijging van de kosten van het vermogensbeheer. Het VO vindt het belangrijk dat het bestuur hier sterk op blijft sturen.

Het contract met pensioenuitvoerder APG liep eind 2015 af. Het VO constateert met tevredenheid dat het bestuur tijdig is gestart met een zorgvuldig traject om te bepalen of -en zo ja onder welke voorwaarden- het contract met deze uitvoerder kon worden verlengd. In 2015 heeft het bestuur onderhandelingen gevoerd over de uitbestedingsovereenkomst voor zowel het pensioenbeheer, als voor het vermogensbeheer met APG. Uiteindelijk is besloten de uitbesteding bij APG voor langere tijd te continueren, met de mogelijkheid om het contract per jaar op te zeggen.

Het VO vindt dat dit proces zorgvuldig is doorlopen, waarbij de nodige externe expertise is ingeschakeld. In dit proces is APG vergeleken met andere beheerders en bleek APG gemiddeld te scoren. Het pensioenbeheer van APG is bovengemiddeld goed, maar de uitvoeringskosten waren niet marktconform. Als onderdeel van de nieuwe uitbestedingsovereenkomst heeft APG deze kosten fors verlaagd. De kosten van het vermogensbeheer van APG zijn iets lager dan marktconform. De invulling van de rol van fiduciair beheerder behoeft verbetering. Het VO merkt op dat daarover passende afspraken zijn gemaakt. Het VO spreekt haar waardering uit over het behaalde onderhandelingsresultaat door het bestuur. Het resultaat zal leiden tot lagere pensioenbeheerkosten voor 2016 en latere jaren.

Overall stelt het VO vast, dat de aandacht en competentie van het bestuur en het bestuursbureau voor het uitbesteden van de werkzaamheden adequaat en toereikend is.

Communicatie

Pensioenfondsen opereren in een dynamische omgeving. Die dynamiek zal de komende jaren toenemen en vraagt ook om nog meer aandacht voor transparante en duidelijke communicatie naar alle stakeholders, zoals deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers.

Het VO onderschrijft de visie van het bestuur, dat het jaarverslag niet (meer) wordt beschouwd als communicatiemiddel voor de deelnemers (gepensioneerden en werkgevers). Het VO snapt dat het jaarverslag niet voor alle deelnemers toegankelijk en makkelijk leesbaar is. Het bestuur heeft de keuze gemaakt om het jaarverslag toe te lichten via het magazine van het fonds. Het VO ondersteunt dit voornemen.

Het VO adviseert het bestuur in het volgende magazine van het fonds een samenvatting te geven van het jaarverslag dat inhoudelijk aansluit bij de informatiebehoefte van de doelgroepen en begrijpelijk is geschreven. Relevante onderwerpen zouden moeten zijn: premie aanpassing, wijziging samenstelling bestuur (bestuurder toegevoegd namens de gepensioneerden en een onafhankelijk bestuurslid), hoe gaat het met het fonds (kengetallen), welke aandacht geeft het fonds aan risicobeheersing, ontwikkelingen t.a.v. kostenbeheersing (nieuw contract APG), de wettelijke ontwikkelingen en de toeslagverlening (verwachting) in relatie tot de ambitie die het bestuur heeft uitgesproken (verwachtingsmanagement). Daarbij hoort ook de informatie over de achterstand van de toeslagverlening en hoe het fonds daar mee

om denkt te gaan. Het VO is van mening dat bovenstaande informatie relevant is voor de beoogde doelgroepen en deze transparantie zal bijdragen aan het versterken van het vertrouwen in het fonds.

Het VO vindt het nieuwe magazine een hele verbetering. Het magazine is prettig leesbaar en heeft een gewaardeerde huisstijl. De onderwerpen zijn luchtig en relevant. Het VO kan zich voorstellen dat sommige deelnemers onderwerpen met meer verdieping op prijs stellen en daar een oplossing voor wordt gevonden. Het VO geeft het bestuur het advies om de deelnemers op luchtige wijze mee te nemen in de ontwikkelingen naar 2020.

Het VO stelt vast dat het bestuur een goede inspanning heeft geleverd ten aanzien van de uitwerking van haar ambities in het meerjaren-communicatieplan 2015-2017. Eén van de resultaten is een verbetering en uitbreiding van de online communicatie, met als doel het pensioenbewustzijn te vergroten. Dit wordt ook gemonitord door het fonds. Het VO stelt met genoegen vast, dat deze communicatie-verbetering door alle doelgroepen als goed wordt beoordeeld.

De start met klantsegmentatie, met als doel beter aan te sluiten bij hun belevingswereld, wordt onderschreven. Daarnaast heeft het bestuur een klantenpanel ingesteld om actief de informatievoorziening te kunnen beoordelen. Het VO beoordeelt de behaalde resultaten positief. Het VO geeft het bestuur in overweging om werk te maken van de verbetering van het gebruik van de digitale nieuwsbrief door actieve deelnemers. Dit omdat het zelf voorgenomen beleidspercentage van 30, nog lang niet wordt bereikt.

Het VO stelt vast dat de ambitie voor 2016 en 2017 stevig is. De doelstellingen zijn ambitieus en het VO vraagt zich af of deze ambitie haalbaar is. Het VO waardeert het streven om meer jongeren te betrekken en te enthousiasmeren voor het fonds. In dat verband adviseert het VO het bestuur om te onderzoeken welke communicatiekanalen moeten worden benut om de belangstelling van jongeren te wekken.

Het VO heeft kennisgenomen van de communicatie uitingen en stelt vast dat deze communicatie juist, begrijpelijk en volledig zijn en toegesneden op de verschillende doelgroepen. Het oordeel van het VO is dat het bestuur de verplichtingen vanuit de wet pensioencommunicatie adequaat heeft opgepakt.

Eindoordeel

Het VO geeft een positief oordeel over het handelen van het bestuur, het gevoerde en opgetekende voorgenomen beleid en ziet de toekomst van het fonds met vertrouwen tegemoet.

Harderwijk, 14 juni 2016

Het Verantwoordingsorgaan